

dat M. Verschelde mijn gedacht niet zou verwerpen.

Gansch dit deel van den bouw is rijk versierd. De balcon hebben prachtige leuning, deze verschijnen weder aan den voet van het dak. Op de platte muren staan beeldhuizekens met beelden: de stichters van Vlaanderens grootheid, de befaamde mannen van Vlaanderen in alle vakken. Aan het dak staan ook beelden; waarschijnlijk zinnebeeldige figuren van kunst, nijverheid, landbouw, handel. In het dak, volgens oud gebruik, waarvan onze archiven het bestaan betoogen, liggen wapenschilden, die, rijk geschilderd en verguld, of, beter nog, in brandverwgebakken, luister en pracht aan dit deel van den bouw geven.

De zijdsgebouwen zijn eenvoudiger. Hier noch beelden noch beeldsteden, hier geen rijkgekapte leuning. Aan den voet van het dak gekanteld muurwerk. Dat is al goed gedacht en voortreffelijk uitgevoerd.

Aan den hoek der Slipstokstraat, een torreken, dat zelf zeer goed is van evenredigheid, en in evenwicht staat met den schoonen bouw die den hoek maakt van de verbrede Breidelstraat.

Bemerkt ook hoe de bouwmeester overal, behalve in de bovenstaging van het torreken der Post en in de groote vensters aan de Breidelstraat groot spiegelglas gebezigt heeft. Zijn ontwerp bewijst dat die spiegels goed overeenkomen met onzen vlaamschen trant. Het is ook noodig dat er vele klaarte weze in bureelen van den aard dergene die hier te bouwen zijn: en onder dit opzicht zal men nooit kunnen klagen indien M. Verschelde's ontwerp gebouwd wierd.

Iets dat ook nog dient aangemerkt te worden, 't is dat, M. Verschelde's ontwerp alleszins ten hoogste « constructif » is, en dat er geen de minste bijzonderheid voorkomt die niet in den geest weze onzer oude bouwkunste. Alles is er volgens zijne eigene evenredigheid en zoo goed aaneengebracht dat men nievers geen driegdraad en ziet. Die niet en zou weten dat hij hier een ontwerp voor de oogen heeft, zou meenen de teekening te zien van een oud gebouw, uit de jaren 1300 en 1400. En dat is het grootste bewijs dat M. Verschelde onze oude kunste kent en verstaat.

Ik sluite met den wensch te herhalen dat de Staat de Heeren Delacenserie, Verschelde, De Breuck en andere bouwmeesters, die te Brugge gesteld zijn — want wij hebben nog andere verdienstelijke mannen die tot nu toe geene ontwerpen gemaakt hebben — zou belasten met

elk een ontwerp te maken, en dat de Staat alsdan zoude den man of de mannen uitkiezen om het plan te maken dat men uitvoeren zal.

AD. D.

DE HISTORIE VAN HET KAPELLEKEN VAN HET H. SACRAMENT TE OOSTENDE.

Oorsprong van den naam KAPELLESTRAAT.

Vervolg van bladz. 253

DERDE HOOFDSTUK.

Hoe dat er op de plaats waar het H. Sacrament gelegen had, een kapelleken gebouwd wierd, en wat er met het kapelleken gebeurde.

Wij komen te vertellen hoe dat Bryan Lister den 9 Novembre de HH. Vaten uithaalde waar zij verdoken lagen en hoe dat hij den 31 Januari 1650 verplicht wierd die plaatse te toogen aan 't Magistraat. Die plaatse was de *Wildeman*¹. De Wildeman stond in de Kerkstrate, en dat huis, met den tijd vernieuwd en herbouwd, draagt nu den n° 27.

Nu, het schijnt dat Bryan Lister elders de HH. Hostien uitwierp, eer hij de HH. Vaten verdook in den Wildeman. Waar is die plaats?

Het Oostende van heden is op verre na het Oostende van eertijds niet. Voor wat onze historie betreft, laat ons zien hoe Oostende eensdeels was, in de jaren 1650.

De Kapellestraat noemde men dan *Oude Magazijnstrate* en ze en kwam maar tot aan de *Sint-Paulusstrate*. Van aan de *Sint-Paulusstrate* al bachten de kerke voort, naar 't Hazegraswaart, was 't al onbebouwde grond en vestinge. Zoo dat de kerke van Sinte Pieter en Pauwels om zoo te zeggen de uiterste paal was van de stad al den zuidkant.

Bryan Lister wierp dan de HH. Vaten weg, en dat op den onbebouwden grond die lag tusschen de hedendaagsche *Sint-Josephstrate* en de *Sint-Paulusstrate*, al den westkant van de kerke², en om nog nader te bepalen volgens de overleveringe en menige oorkonden³, op den grond waar heden het huis staat van Madame weduwe Van Caillie.

Daar wierd er ter eere van het HH. Sacrament, in 1651 een kapelleken gebouwd, dat den name van *Oude Magazijnstrate* in dien van *Kapellestrate* deed veranderen, en 't is de historie van dat kapelleken die wij in 't korte zullen uiteendoen.

De Heer Pieter Boudens, oud schepene van Oostende, vroeg in Januari 1651 de toelatinge om een kapelleken te bouwen. De stad gaf ze hem den 26 Januari: hij mocht de plaatse kiezen, en de middelen zoeken om 't kapelleken op te maken « alles nochtans mits voorgaende communicatie aen 't magistraet ⁴. »

Het kapelleken ging gebouwd worden ter eere van 't Heilig Sacrament « *ter platse daer het H. Sacrament gelegen heeft* ⁵. »

Den 16 Maarte 1651 deed de wet aan Pieter Boudens « ghecommitteerde tot de erectie van 't nieuw capelleken van het H. Sacrament » honderd en twintig guldens uit de stadskas betalen « over te beginnen de fabrycque van het capelleken ⁶. »

Hij mocht ook eenen bekwamen weg maken om naar 't kapelleken te gaan.

En inderdaad reeds in Juli nadien, zien wij dat de stad de werklieden betaalt, die den weg opgevuld hadden die leidde naar het nieuw kapelleken ⁷.

In Meie van 't volgende jaar, gaf de stad aan Pieter Boudens oorlof, voor zooveel het haar aanging, om er eenen blok te maken en eenen ommeegang te doen ⁸.

In October 1652 kreeg Pieter Boudens nogmaals eene toelage van stad « tot het opmaecken van de nieuwe capelle van het Heylich Sacrament ⁹. »

Die bijzonderheden toogen genoeg dat de stad het bouwen van 't kapelleken aanzag als een werk van openbaar nut en openbaren eerboet om de heiligschenderij van 1649.

En de Oostendenaars getuigden genoeg dat zij dat werk genegen waren, met milde giften aan 't kapelleken te junnen.

Zoo gaf onder andere Adriaen Cryce, echtgenoot van Tanneken Denys, den 7 December 1654 in zijn testament, 150 guldens, « ten profijte vande voorseide capelle ¹⁰. »

* * *

Veertig jaren later, in 1694, ontstonden er kleine moeielijkheden die ons op het spoor zetten van menige merkwaardige bijzonderheid.

Het oppassen van de kapelle was het voorrecht van de familie Boudens gebleven. Onder de voorige pastors had men in de kapelle misse gelezen, maar de eerweerde Heer G. Willelmans, pastor van Oostende geworden zijnde en niet wetende of men de noodige toelating had van den Bisschop of den Paus, verbood, in 1694, misse te doen in de kapelle van het H. Sacrament, tot dat hij

zeker was dat de misse er mocht gedaan worden door de kerkelijke overheid.

Jonkvrouw Boudens, die « de directie hadde » van de kapelle, deed klachten daarover aan den Burgemeester, en er wierd besloten den eerweerden Heer Pastor te spreken ¹¹, en de instelling van 't kapelleken te onderzoeken ¹².

Nu, den 5 November 1694, bracht de voorschepenen een gedrukt boeksken in den raad, waarin de instelling van het kapelleken stond en de Bulle van zijne Heiligheid den Paus ¹³.

't Moet zijn algelijk dat de zake niet geheel klaar en was, vermits er besloten werd « naerder de saecken te ondersoucken op de Resolutieboeken ¹⁴. »

Hoe de zaak afliep weten wij niet, doch die kleine moeielijkheden hebben wij hieraangehaald omdat er 't een en 't ander uit te besluiteñ valt:

1°. Dat er eertijds missegelezen wierd in 't kapelleken;

2°. Dat er een gedrukt boeksken bestond waarin de instelling van 't kapelleken te lezen stond — en het ware zekerlijk te wenschen dat het nog bestonde;

3°. Dat zijne Heiligheid de Paus eene Bulle zond wegens het oprichten van 't kapelleken.

Nu, wat gebeurde er later?

Tusschen 1725 en 1730 brandde het kapelleken af ¹⁵, en zoo kwam het dat de oorsprong van 't kapelleken, en 't kapelleken zelve stillekens meeren meervergeten gerochten. In 1788 wierden de erfgronden, waar het gestaan had, verkocht in tweeperceelen: het een aan den Heer Vercoutre-Flanegan die 't huis bouwde waar M. Amand Termote woont, en 't ander aan F. De Bal, die het huis bouwde waar 't kapelleken op gestaan had en waarop heden Madame Weduwe Van Caillie woonachtig is ¹⁶.

De name van *Oude Magazijnstrate* was onder-tusschen vergeten, en de strate die van de markt naar 't kapelleken leidde, had den name gekregen van *Kapellestrate*.

* * *

Documenten opzoeken en snuisteren achter aantekeningen is lastig, dat weet M. K. M. van Oostende best; 't is hij die ze mij ter hand stelde, en die aantekeningen, zoo wat op hunne pooten zetten was gemakkelijk: dat is mijn werk.

En gelijk er in de voorige bladzijden sprake is van de *Remonstrancie* van de kerke van Sinte Pieter en Pauwels, zoo zal ik, met tijd en stond, daar verder de historie van vertellen als aanhangsel van 't geen ik hier geschreven heb.

M. K. M. zal er nog eens de meeste moeite meê hebben.

1. De Wildeman was een herberge. Waarschijnlijk had Bryan Lister daar zijnen intrek.

2. En niet gelijk M. Eug. Bochart zegt, in zijnen *Dictionnaire historique des Rues etc. d'Oostende*: „Le nom actuel (de la Rue de la Chapelle) a pour origine une petite chapelle qui se trouvait à gauche de l'Eglise sur les terrains compris entre la Rue d'Est à la Rue St. Paul.

3. Onder andere 't plan van Oostende van 1706.

4. Resolutieboek, 26 Januari 1651.

5. Resolutieboek, 16 Maart 1651.

6. Resolutieboek, ibidem, en vergelijk den volgenden post uit de stadsrekening van 1 Sept. 1650 tot 31 Oogst 1651: „Betaelt aen dheer Pieter Boudens, ghecommitteerde tot de erectie van het nieuw capelleken van het II. Sacrament de somme van 240 pond par. omme deselve te employeeren tot deselve erectie ende ghebauwe. „

7. „Betaelt aen Loys Verhaghe, achtenveertich ponden paris over 't opvullen vanden wech naer het nieuw capelleken, „ stadsrekening van 1 Sept. 1650 tot 31 Oogst 1651. — Vergelijk den Resolutieboek, 28 Juli 1651.

Die weg wierd in Juni 1655 met kalsijdsteenen geleid. — (Resolutieboek, 4 Juni 1655).

8. Resolutieboek, 16 Meie 1652. — De stad zegt wel: „voor zooveel haer raecht; „ dat was trouwens eene zake die meer de de geestelijke overheid aanging.

9. Zie den Resolutieboek op de volgende daten: 3 October 1652 en 3 October 1654 — alsook de stadsrekening van Januari 1651 tot Oogst 1654.

10. Zie Resolutieboek, 18 October 1661.

11. Resolutieboek, 3 November 1694.

12. Resolutieboek, 4 November 1694.

13. „Tenselven daeghe heeft den heere voorschepen ter collegiale vergaederinge rapport ghehaen van syne commissie op gisteren, overleggende *gedrukt* verhael van d'institutie van het capelleken met cotype daer achter gedrukt vande Bulle van syne Heylicheyt. „ Resolutieboek, 5 Nov. 1694.

14. Ibidem, 5 Nov. 1694.

15. In de kerkrekening van 1713 tot 1715 leest men: „Voorts competeert deselve kerke eene rente van dry guldens tjaers besedt op den hof ende huysinghe van Cornelis Vermeersch *staende achter het capelleken*, in voorgaande rekening betaelt tot den jare 1707... „

Tot in 1725 wierden de gezeide renten ontvangen. Maar in de rekening van 1725 tot 1730 staat er: „*staende achter het afgebrand capelleken* „; dus de kapelle moet afgebrand zijn tusschen 1725 en 1730.

16. Zie kerkrekening, 1784-1788.

J. S. pbr.

CYPRIAANSCHIE OUDHEDEN.

Vervolg van bladz. 247.

VII.

Da menige honderden dezer graven geopend te hebben, liep generaal Cesnola gedurig over en

weder, alles aanschouwende en bemerkende. Op eene zekere plaatse, waar hij lijk meer kolommen zag ten gronde en half in 't zand begraven liggen, deed hij eenige schuppen aarde versmijten. Hij stootte er op eenen vasten vloer, die uit allerliefste muzijfwerk bestond. Het toonde teekeningen in vierkleurige marbel-, steen- en gebakkenwerk: rood, wit, bruin en blauw. Ik heb er hier een stuk van, maar 't zou R. D. H. te kostelijk vallen om het te doen graveeren. Daar de opzoeker ondervond dat de vloer onder het muzijfwerk holde klonk, besloot hij daar voort te delven, en viel maar met geheel zijne bende aan 't werk, zonder nogtans op bijzonderen uitslag te rekenen, weinig denkende dat deze laatste onderneming de bekrooning ging zijn van alle zijne poogingen. Al arbeidende, ondervonden de werklieden dat de aarde die zij te verschieten hadden, te los lag om den vasten moêrgrond te zijn. Ook speurden zij ontwijfelbare teekens van voorige opzoekingen. Daarop volgde Cesnola zijne onderneming tot op de rotse van 't Eiland, zoo diepe als hij er maar met schuppe en delfspâ door en kon. Op de rotse gerocht zijnde, twintig voet dieper dan de voorige buitzoekers ooit geproefd hadden, wierd het moeielijk om den grond weg te klaren... Maar alles scheen dezen keer te moeten meêslaan, want 't volk en had niet lange gekuischt, dat zij op eene onderaardsche gaanderie vielen, die in de rotse gekapt was. Deze weg was elf voet lang, vijf voet wijd, en maar vier voet hooge van steke. Daar en kon geen twijfel bestaan of deze gaanderie met den vloer al boven gemeenschap had, alhoewel er nogtans maar twee trappen over en bleeven die naar opwaarts deden denken.

t'Einden de andere wending ontmoetten zij eene opening op de goeste van deure, die door eenen zwaren steen op eene zorglooze wijze gesloten was. Zoohaast deze hinderpaal uit den weg was, ontwaarden zij eene donkere ovenvormige uitkeldering, die van boven tot beneden vervuld lag met eene soorte van fijn mul, dat er al door de borsten der vaute moest ingestoven zijn. Als er rond de drie duist manden van dat mulzig stof uitgeruimd waren, zagen zij, al den noorderkant in den muur, eenen tweeden doorgang die tot eene andere kamer leidde. Deze hadden zij ook op gelijker voegen uit te ijdelen.

„k Was, „ — schrijft Heer Cesnola, om zijne eigene woorden aan te halen — „in die eerste kamer getorten om ze wel te aanschouwen, en, al er met mijnen regel wat in de aarde moo-